

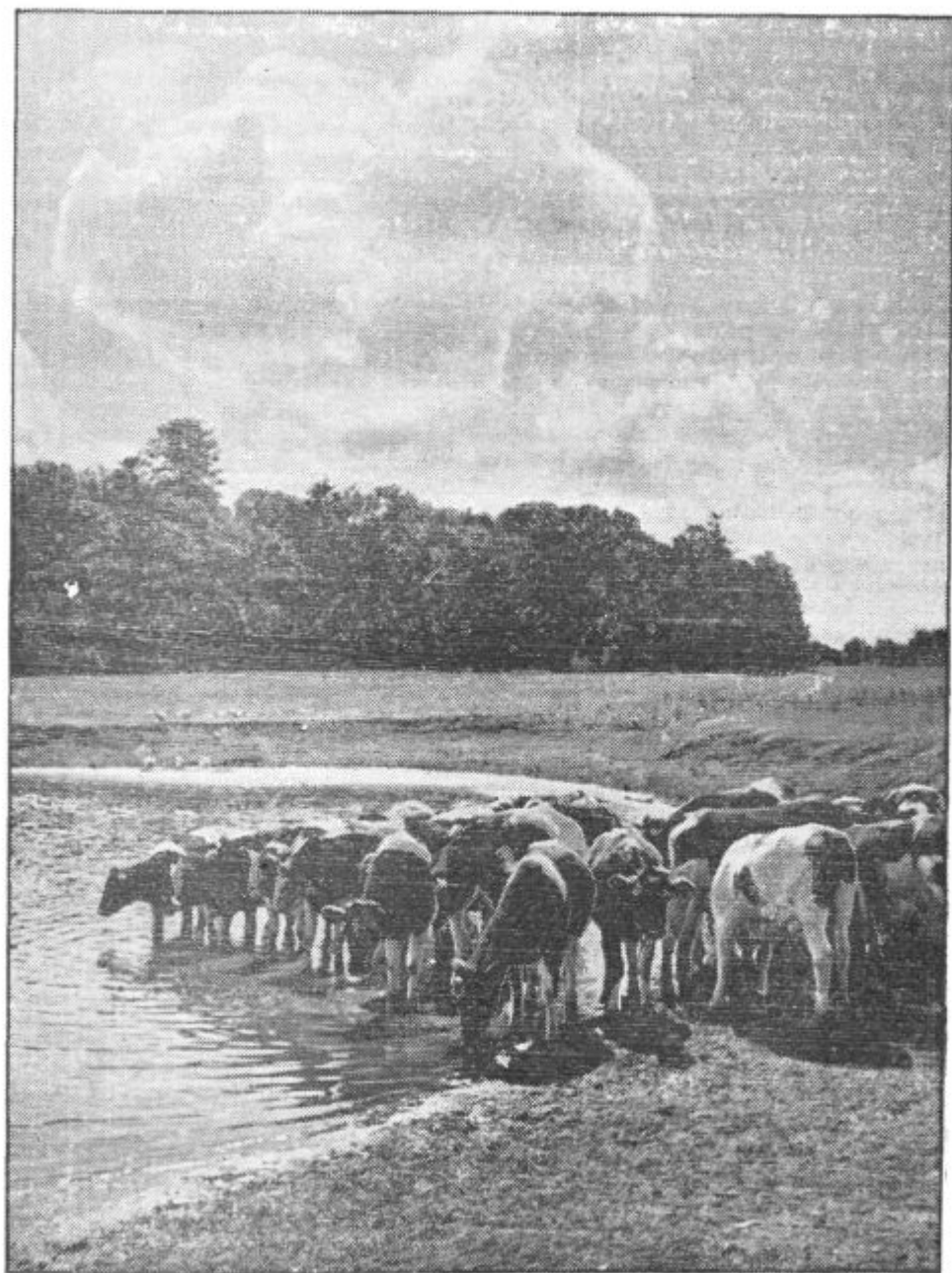
ŽIVLJENJE IN SVET

TEDENSKA PRILOGA PONEDELJSKE IZDAJE »JUTRA«

ST. 6.

V LJUBLJANI, 28. SEPTEBRA 1935.

KNJIGA 13.

OB NAPAJALISCU

(FOTO)

K A J J E Ž I V L J E N J E ?

NEGOTOVE MEJE MED ŽIVO IN MRTVO NARAVO

Ljudje menimo, da je lahko opredeliti pojme, ki nam rabijo v vsakdanjem življenju. A baš tu zadevamo često na velikanske težave. Če n. pr. mislimo, da je lahko povedati, kaj je rastlina in kaj je žival, se hudo motimo. Večinoma nam ni težko določiti, h kateremu izmed obeh velikih kraljestev žive narave pripada ta in ta organizem. So pa primeri, ki nam delajo preglavice.

Podobno je s pojmom »življenje«. Vidi se nam lahko povedati, kaj pripada živi in kaj neživi naravi. Če pa moramo odgovoriti jasno na vprašanje: »Kaj je življenje?«, zadenemo ob težave, ki si jih laik ne more prav predstavljati.

Običajno mnenje je, da življenjskih dogajanj ne moremo posnemati z neživimi modeli. Toda raziskovalci so ustvarili n. pr. tako zvane »umetne amebe« s tem, da so kanili kapljo kloroforma na kožico šelaka. Pri tem so opazovali, kako se je kaplja počasi gibala kakor tista primitivna enostanična žival, ameba. Da, umetna ameba je celo žrla. Če so postavili v njeno bližino nitko šelaka, jo je potegnila nase in vase kakor živa ameba algasto nitko. Razlaga za to presenetljivo dejstvo je precej preprosta. Gibanje kloroformove kaplje in »žrtje« sta namreč posledici površinske napetosti na meji med kloroformom in šelakom. Baš to pa nam daje misliti, da ima površinska napetost tudi v življenju organizmov veliko ulogo. Sklepali bi iz tega, da bi bilo na ta način mogoče umetno posnemati vsa življenska dogajanja. Če bi to uspelo, tedaj bi postala biologija panoga fizike ali kemije.

Sedaj nastane vprašanje, da-li je mogoče po kemičnem potu razlikovati živo snov od organskih snovi. Nekaj časa so se kemiki trudili, da bi snovi ločili po njihovem izvoru v organske in anorganske. Z drugimi besedami: mislili so, da se organske snovi tvorijo samo v bitjih. Toda Wöhlerju je uspel sloviti poskus, da je sečnino, spojin ogljika, vodika in dušika, ki jo prideluje žival sama, pridelati tudi umetno in danes sestavljajo v laboratorijih še

mnogo drugih organskih snovi na umeten način. Organske snovi niso brezpo-
gojno pridelek kakšne živali ali rastline.

Pa niso morda procesi, ki se odigravajo v bitjih, značilnost za bitja? Tudi to vprašanje moramo zanikati. Živi kvas prevre n. pr. grozdni sladkor v alkohol. Odkrili pa so, da se isti proces vretja izvrši tudi potem, če kvas umorimo, in sicer se izvrši po stiskanju in uporabi mrtvega iztisnjenega soka. Tako je uspelo izvesti proces, ki je navidezno odvisen od življenja, s snovmi, ki so jih ločili od življenja.

V živi naravi vidimo povsod, da se organi razvijajo iz jajca, rasejo, postajajo kompliciranejši i. t. d. Tudi tu so poskusili pojave primerjati z dogajanjem v anorganskih snoveh. Tako poznamo n. pr. rast kristalov. Če položimo majhen kristal soli v nasičeno raztopino soli, zraste kristal sčasoma v veliko, lepo oblikovano tvorbo. To se dogaja na ta način, da učinkuje mali kristal kot kristalizacijsko jedro, okrog katerega se nabira odvišna sol po izhlapevanju raztopine.

To je seveda nekaj povsem drugačnega nego rast kakšnega organizma. Bitja rasejo od znotraj navzven s tem, da sprejemajo hrano, ki jo spreminjajo in predelavajo v gradivo, ki jim je potrebno za rast. Pri kristalu pa lega substanca čisto mehanično od zunaj, ne da bi se pri tem kemično spreminjala. V sposobnosti, da se tuje snovi kemično spremenijo in se iz njih tvorijo snovi določene oblike, je lastnost, ki je značilna za življenje. Človek je sicer sposoben, da izdela nekatere teh gradbenih snovi, ni pa sposoben, da bi jih pravilno združil in jih spravil v samostojno delovanje, v življenje.

K rasti spadajo nekatera druga dogajanja, kakor razmnožitev, podedovanje in regeneracija. Če nekim nižjim živalim odrežemo nogo, jim zraste znova. Pri ljudeh in višjih živalih se je ta sposobnost regeneracije izgubila do možnosti, da se nam kakšna rana spet zaceli. Toda kemiki poročajo, da naletimo na celjenje ran tudi pri kristalih. Če namreč zarežemo kristal, ki v'si v solni raztopini, se ranjena mesta

zacelijo. Pri tem gre za iste procese kakor pri rasti kristalov. Primerjanje z regeneracijsko sposobnostjo organizmov torej ni mogoče. Tu imamo torej jasno razliko med živo in ne živo naravo.

Prevajanje dražljajev, kakršno opazujemo pri živcih, ni brezpogojna lastnost življenja, kajti na zadnje je vsak vod za električni zvonec sorodna naprava. Tudi smotrena dela lahko povzročimo umetno s pomočjo fizikalnih aparatov. Lahko n. pr. zgradimo preprost aparat, s katerim ohranimo temperaturo kakšnega prostora ali posode na določeni višini. Če se temperatura dvigne, aparat avtomatično izključi kurjavo in narobe. A zgraditi ne moremo nobenega aparata, ki bi deloval z razumom, kakor deluje n. pr. kakšna višja žival. Če obesimo v šimpanzovo kletko banano na strop in postavimo v kletko še več bambusovih palic, ki se lahko vtaknejo druga v drugo, si bo šimpanz z njimi sestavil dolgo palico, da bi dobil banano. Tega ne zmore noben aparat.

Tudi presnovne procese kemik lahko v poedinem posnema v laboratoriju, lahko razčleni živila v njih sestavine in izdela iz teh najrazličnejše gradivo za živalski in rastlinski organizem. Tako zamotano kemično snov, kakršna je krvno barvilo, pridelamo lahko umetno — a nismo sposobni, da bi vse procedure izvršili po tistem redu, kakor se dogajajo v organizmu. Organizmi imajo svoj red, ki ga omogočajo posebni »prometni policisti«, fermenti, ki ravnavajo preosnovo, jo zavirajo ali pospešujejo po višji direktivi. Po smrti delujejo fermenti dalje, toda brez reda.

Je pa še neka značilnost, ob kateri se razlikujeta živa in neživa narava. To so telesne stanice. Te so prave nosilke življenja. Stanice so s fizikalnega gledišča aparat, v katerem se odigravajo vsi raznovrstni fizikalni in kemični dogodki življenja in to po nekem redu. Zato je veliki biolog Uexküll zadel pravo, ko je dejal: »Življenje ni stroj, temveč je strojnik, ki svoj stroj smotreno ravna«.

Vidimo torej, da življenja ne moremo obseči samo fizikalno in kemično, temveč da ima svoje posebne zakone. Precej ostro lahko ločimo razlike med živim in neživim. V splošnem tudi vemo, kako je zgrajen stroj, o katerem govori Uexküll, in kako teče. O pravi,

smotreno učinkujoči sili življenja pa ne vemo ničesar. Tu šele se pričinja pravo vprašanje: »Kaj je življenje?«

Po razpravi dr. E. Grafa — kk

UMETNA SVILA IZ BUKOVEGA LESA

Po načelu, da so potrebne za izdelovanje umetnih svilenih vlaken samo najboljše sirovine, so uporabljali doslej v tej industriji skoraj izključno samo smrekovino iz nordijskih dežel. Šel zadnji čas so kemiki odkrili, da kakovost blaga ni toliko odvisna od kakovosti sirovine, kolikor od preciznosti izdelovanja vlaken. Poskusi z umetno svilo, ki so jo naredili iz lesovine bukovega lesa so pokazali, da so vlakna prav tako lepa in trdna, kakor da bi bila napravljena iz nordijske smrekovine. Manjvredni bukov les utegne torej postati prasnovenega najzlahtnejših industrijskih proizvodov.

L. Richter: JESEN

SUŽENJSTVO V ABESINIJJI

DR. VLADIMIR TRAVNER

Klasična dežela sužnjev v sodobni Afriki je Abesinija (Etiopija). Saj živi v tej krščanski (koptski) državi, ki je poleg tega še članica Društva narodov in ki suženjstva uradoma ne priznava, še danes med 8 milijoni prebivalci okoli 2 milijona sužnjev! Tu je suženjstvo prastari, v gospodarskih in socialnih razmerah utemeljen običaj, zlasti v južnih pokrajinah ob meji Britanskega Sudana, kjer žive razna zamorska plemena kakor Galla, Kaffa, Massai, Onclamo, Sidamo, Šankala itd. Odtod pa sega suženjstvo v današnjo angleško kolonijo Kenia. Hkrati je Abesinija izvozno središče sužnjev za azijske dežele; kajti od tod izvažajo arabski trgovci že dolga stoletja črnce v Jemen, Hedžas, Nežd, Šammar, Transjordanijo, Sirijo in Perzijo.

Sedanji cesar Haile Selasi (prej ras Tafari) je sicer mož modernih nazorov, ki se s priznanja vredno vnemo trudi, da bi odpravil v svoji državi to sramoto. Vsi njegovi napori pa so ostali doslej skoraj brezuspešni. Nasprotujejo mu namreč plemiči (razi) ker imajo na svojih dvorcih številne sužnje in često znatne dobičke od trgovine s človeškim mesom. Tudi oblasti — pred vsem sodišča — ščitijo suženjstvo; kajti kdo se bo zameril mogotcem in se odpovedal lepim postranskim zaslužkom? Celo krščanski duhovniki (Kopti) se ne sramujejo, kupovati in prodajati črnce, oziroma jih unorabljeni na svojih posestvih. Zlasti odurno pa je, da obstojajo v tej deželi še sedaj izrejevališča za sužnje kakor nekoč v Severni Ameriki. Ti podjetniki krijejo svoje potrebe večkrat tudi s človeškim ropom. Tako vidi potnik, ki pride iz glavnega mesta Addis-Abebe v oddaljene kraje, skoraj povsod — v hišah poglavarjev, na trgih, na poljih itd. — zaslužne črnce, moške, ženske in otroke. Kjer jih ljudje poznajo, se gibljejo precej svobodno. Gorje pa, če bi kak suženj skušal pobegniti ali če bi bil neznan. Takoj bi ga domačini prišli in ga siloma prignali lastniku; neznanca pa bi se polastil prvi človek, ki bi ga ujel. Usoda črncev je odvisna povsem od gospodarjeve volje. Še danes se dogaja, da pretepavajo

Abesinski suženj na ulici v Addis Abebi

brezsrčni lastniki in njihovi pomočniki nepokorne sužnje do smrti, da jih obešajo za noge na ognjem itd.

Težavnejša in opasnejša je trgovina z živim blagom v bližnjo Azijo. Kdor hoče iz Abesinije k morju, mora potovati skozi italijansko Eritrejo, francoski Djibuti, Britansko ali Italijansko Somalijo ali slednjič skozi Britansko vzhodno Afriko. Taka potovanja so bila primeroma lahka, dokler se niso kolonialne države dosti zanimale za suženjstvo. Po svetovni vojni in zlasti v zadnjih letih pa so izdale celo vrsto protisuženjskih odredb, ki jih tudi strogo izvršujejo. Policijski oddelki nadzorujejo vsa pota in pazijo skrbno na suženjske transporte; ob obalah Rdečega morja pa križarijo vojne ladje vseh veslesil. Trgovci s sužnji morajo biti toraj previdni, noznati morajo dobro skrivna vkrcevališča in pota, imeti morajo svoje zaupnike in zaščitnike in opraviti svoje posle kolikor mogoče hitro in neopaženo. Skušeni in pretkani arabski trgovci pa premagajo z lahkoto vse te ovire, zlasti ker imajo obilo zaslonbe pri domačinih.

Da je denar sveta gospodar, vedo danes tudi zamorci in Somalci v Afriki. Njihova domovina pa je revna in ima samo en predmet, ki še nekaj velja:

človeško blago, pred vsem mlada dekleta. Zato prodajajo domačini, ki bivajo v južni Abesiniji in sosednjih pokrajinah, tujim gospodom, ki so prišli daleč preko morja, radi svoje hčere za lepe besede in lep denar. Pomagajo jim celo spraviti prodano blago po skrivnih potih na varno. Tudi dekleta, so s svojo usodo v splošnem zadovoljna; kajti doma jih čakajo le uboštvo, trdo delo in udarci. V haremih arabskih mogotcev

pa se jim obeta, kakor pravijo »dobri« trgovci, sijajno in brezskrbno življenje. Angleške obmejne oblasti so kmalu ugotovile, da je zginilo v zadnjih letih iz zamorskih naselbin več lepotic. Zato so napravile kolikor mogoče točne seznane napol doraslih črnih deklet v vseh svojih kolonijah, ki meje na Abesinijo. Nekaj časa se je zdelo, da je stvar v redu. Toda kmalu so se oglasili pri okrajnih uradih številni »žalujoči«

ŽENSKI LEHOTICI IZ ABESINIJ

zamorski očetje, ki so zatrjevali, da so jim hčere ušle ali pomrle. Uradniki tem vestem seveda niso verjeli; zato so spravili »nesrečnike« za par mesecev v ječe in kaznilnice. Toda kaj škoduje ubogemu črncu malo prisilnega dela, če sme uživati zato dobre civilizacije, o katerih se mu prej ni niti sanjalo?

Te »idilične« razmere pa so se v zadnjem času močno spremenile. Gospodarska kriza je zadela tudi arabske trgovce s sužnji. Denarja je malo; režijski stroški — zlasti nakupne cene — pa so veliki. Zato so se spomnili »lepih« starih časov, ko so hodili še njihovi dedi in očetje z ognjem in mečem v zamorske kraje in odvajali skoraj brez izdatkov na stotine ljudi v sužnost. Najprej so se pojavili posamezni roparji, ki so lovili tako rekoč na lastno pest zamorske dečke in deklice. Pomladi 1933 pa so prišle naenkrat v pokrajino **Kenja** tik ob abesinski meji številne dobro oborožene in organizirane roparske tolpe, ki so — po že znanem načinu — zažgale par zamorskih vasi, poklale starce, bolnike in otroke ter odvedle s seboj lepo število mladih mož in žen. Taki napadi so se ponavljali skoraj vsak teden. Domača policija je bila prešibka, da bi mogla preprečiti ta grozodejstva. Zato je britanska vlada ojačila posadke. Kmalu so se vneli v prašumah ljuti boji, ki se niso končali vselej uspešno za vladne čete. Ta položaj so izrabili lovci na sužnje in vpostavili v vsej pokrajini pravcato strahovlado. Poklali ali zasuznili so na tisoče oseb. Mnoge vasi so bile zapuščene, ker so pobegnili prestrašeni prebivalci v varnejše kraje. Šele ko so se množile v angleškem parlamentu pritožbe zaradi teh sramotnih razmer in ko so pobili predržni roparji neki policijski oddelek do zadnjega moža, je poslala vlada izdatne kolonialne čete. Medtem pa so se razbojniki skrili v nedostopnih in malo znanih gozdovih in močvirjih oziroma neznano kam odšli. Odslej so trgovina s sužnji in roparski pohodi skoraj popolnoma prenehali. Morda je povzročila to tudi huda gospodarska kriza, ker ne najdejo trgovci in roparji dovolj plačila množnih odjemalcev za človeško blago.

Najdrznejši in najspretnější podjetniki te stroke pripadajo plemenu **Črne Evsee**, ki biva na skrajnem južnozadnem delu Arabije (Jemen). V Afriko prihajajo preko (18 km široke)

morske ožine **Bab el Mandeb**. Domov se vračajo po isti poti, ko nalože svoj plen v bližnjem zalivu **Tadžura**. (Tajourabi). S svojimi brzimi in lahкими jadricam, preplujejo to pot v eni noči. Če jih zasledujejo Evropci, pomečejo v morje par ujetnikov. Medtem ko rešujejo mornarji nesrečne žrtve, uidejo roparji naglo na arabsko obal, kjer se skrijejo med številne skale in podvodne čeri. Tja pa jim evropske vojne ladje ne morejo slediti. Zato bi bili potrebni posebni, nagli, lahki in trdno zgrajeni motorni čolni, zlasti ker razsajajo na tem mestu pogosto veliki viharji. Najbolj se boje roparji dveh angleških šalup, medtem ko so okorne italijanske in francoske križarke skoraj brez pomena.

Gotovo je za vse kulturno človeštvo velika sramota, da ne morejo zatreti tri velesile odurne trgovine s sužnji na poti, ki veže Sredozemsko morje in Indijski ocean tako rekoč pred vratmi Evrope.

(O današnjem suženstvu v Abesiniji je napisal znani francoski pisec in svetovni potnik Josph Kessel zanimivo knjigo *«marchés d'esclaves»*. Odlomke tega dela je priobčeval naš obzornik pod različnimi naslovi. — Seznam glej v kazalu pod rubriko »Socialno življenje«, Iz knjige VIII, I. 1930.)

Fritz Hornemann: EKSOTICNI PTICI

Z E B I C A

ANTON INGOLIO

N A D A L J E V A N J E

6

Zebica je nekaj časa pasla sama, potem pa so vendar dobili od nekega pastirja. Tonč, tako mu je bilo ime, je bil brez desnice, a kljub temu vesel fant. Nепrestano je bil na nogah in tekal po gmajni.

Vaščani so kmalu opazili, da se je začela Zebica skrbneje oblačiti. Tonč, ki mu je bilo kakih dvajset let, pa je tudi opazil, da je Zebica vendar polna in močna v telo, čeprav ima nakažen obraz in skrivljeno nogo.

Ko sta čez nekaj dni prignala čredo na gmajno in sta šla ob gozdu počasi za njo, je neko živinče skočilo čez jarek in hotelo v gozd. Zebica, ki je bila blizu, je planila za njim in ga spodila iz gozda. Ko je hotela čez jarek, ji je Tonč zaklical:

»Čakaj, Zebica!«

Skočil je preko jarka k nji. Nekaj trenutkov je stal neodločen pred njo, potem pa jo je stresel za roko in jo pogledal napol v smehu, napol v strasti.

»No, Zebica?«

Zebica se mu je prav tako nasmejala. Potem pa je stopila globlje v gozd.

Odslej jima ni bilo dolgočasno na paši. Tonč je bil mlad, Zebica željna ljubezni, gozd pa čisto blizu. Niso minili trije tedni in Tonč je spal na nekdanjem Rožirjevem mestu.

Zebici je bilo sedaj res dobro. Kočo je imela in mladega fanta. Ob jutrih in popoldnevih je piskala na klarinet, da je bilo kar veselje. Res, Zebica si sedaj ni mogla zamišljati lepšega življenja.

Poletnega večera sta se pozno vračala domov. Kako sta se začudila, ko sta zagledala že od daleč v svoji koči luč. Pognala sta se v dir. Nekaj korakov pred kočjo pa sta se začela prav po mačje plaziti do oken, misleč, da so v koči tatovi. Dolgo sta prisluškovala, a vse je bilo tiho, na oknih pa so visele cunje, da nista mogla videti v izbo. Poskusila sta odpreti vrata, a bila so zaklenjena. Začela sta trkati: čez dolgo se je odgnila cunja na prvem oknu in Zebica je spoznala Micko. Rožirjevo hčer, ki je ni videla že dolgo leta.

»A ti si, haloška flajska, ki si premotila mojega očeta, da te je vzel. Kar naprej, da se pomenive«, je kričala Micka.

»Tatica potepenska, le čakaj, kako si se upala v mojo hišo?« je vpila Zebica in tolkla po vratih.

Micka je odprla. Zebica je potegnila Tonča za sabo.

»O, le počasi, se je narepenčila Micka, tvoja ali moja, to bomo šele videli. Kdo ima do nje več pravice: jaz, njegova hči, ali ti, ki si ga spravila prezgodaj v grob. Kdo pa je to?« Tedaj se je šele utegnila ozreti na Tonča, ki ni vedel, kaj naj reče.

»To te nič ne briga, glej, da se mi čim prej spraviš od tod,« jo je zavrnila Zebica in sunila proti vežnim vratom.

A to ni bilo tako lahko. Nastalo je vpitje in kričanje. Nazadnje je moral poseči vmes Tonč, da sta spravila Micko s silo iz hiše. A mirne noči nista imela.

Potem je nekaj dni ni bilo. Ko se je vrnila, pa je prinesla s seboj list od oblasti, s katerega je Tonč razbral, da sta lastnici vsega Rožirjevega premoženja obe, namreč hči Micka in žena Zebica. Še tisti dan je Micka dobila od nečoda posteljo in jo postavila ob še prazno steno. Ne bo se ubijala po svetu, če ima svojo streho in zemljo.

Zebica slednjič ni mogla nič zoper to. Toda Micka se ni smela ničesar dotakniti, ne posode, še manj pa živil.

Kako? Ali ni krompir zrasel na očetovi zemlji? Prav takšno pravico ima do njega kot Zebica.

Tako? Ali je mar Micka obdelovala zemljo. Rožir je bil bolan, Zebica sama je opravila vse. Zato je vse njeno, Zebičino.

A Micka se ni zmenila za Zebičine besede. Kadar pri kmetih ni dobila dela, si je skuhala doma, kar je pač bilo pri koči. A Zebica si je znala pomagati. Živež je prodala, pošodo pa odnesla in jo spravila na varno.

Že je bilo videti, da bo Zebica vendarle zmagala. Zato je nekega večera prišel z njo tudi Tonč, ki je zadnje čase

spet spal v vasi. Pred njim je bilo Micki nekako nerodno, bil je fant in ne ravno napačen, čeprav mu je manjkala desnica. Ko pa je videla, da se je začel razpravljati in je celo legel k Zebici, pa ji je bilo vendar dovolj.

»Vlačugala pa se ne bosta v moji hiši!«

Odprija je obe okni in kričala, da so jo slišali čim dalje. Potem je začela pljuvati proti njima, nazadnje pa je zgrabila metlo in ju hotela spoditi.

Tedaj pa je bilo tudi Tonču dovolj. Planil je vanjo, da bi jo potisnil skozi vrata. A Micka je bila močnejša od njega in imela je obe roki. Zavihtela ga je, da se je opotekel. Šele oba z Zebico sta spravila Micko na tla in jo pošteno pretepla.

Odslej ni bilo miru.

A najhujše je bilo za Zebico, ker je opazila, da se Tonč nič več ni postavljaj tako odločno na njeno stran. Zadnje čase je celo večkrat dal Micki prav. Zebica je bila zaradi tega še besnejša. Prežala je na vsako njuno besedo, na vsak njun pogled. Posebno izza silvestrovega, ko so šli skupaj v gostilno in

je Tonč največ plesal z Micko. Zvečer pa, ko so se vrnili domov, se je tako dolgo motal okoli njene postelje, da ga je morala s silo potegniti k sebi.

Ko se je nekaj noči pozneje zbudila, je videla, da ni Tonča. Takoj je planila k nasprotni steni. Bil je pri Micki.

Sedaj se je začel zanjo pravi pekel.

Bila je sama proti obema.

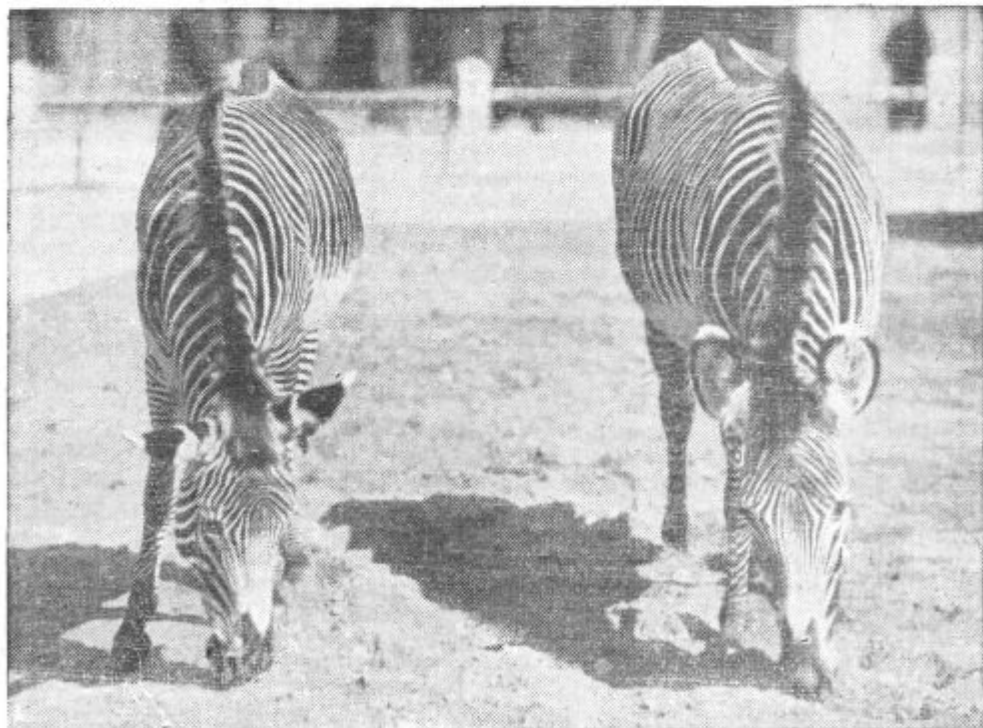
Niti do sitega se ni mogla več naješti. Micka je kuhala samo zase in Tonča, pobrala vso mast in sploh vse, kar je bilo boljšega. Za Zebico je ostalo samo krompir, zelje in repa. Včasih ji še soli ni dala. A najhuje je bilo, da je morala gledati Tonča pri Micki. Če pa je kaj dejala, pa sta jo obunkala.

Nekaj noči potem, ko je zvedela, da sta jo odrinila tudi od paše, pa je tiho odšla v kuhinjo in prinesla velik lonec skoraj vrele vode ter jo izlila na Micko in Tonča, ki sta trdno spala.

V strašnih bolečinah sta planila iz postelje. Tonč je v hipu strgal Zebici iz rok železni lonec in jo udaril z njim z vso silo po glavi:

»Prokleta baba, boš dala mir!«

Zebica je zakričala in se sesedla.

Z E B R I

A ni umrla.

Toda Tonč in Micka sta se je kljub temu iznebila.

Že čez dober teden je vstala in se odpravila v zgodnjepomladanski dan. Le tu in tam je še ležala tanka plast umazano belega snega, ki je kar vidno kopnel v toplem vetru. Zebica je brskala z drobno leskovo palico po snegu in še smehljala. A zaradi zajčje ustnice in škilavih oči je bil njen nasmeh bolj podoben strahovitemu joku. Ko je prišla v Zalesje na cesto, pa je vtaknila tanjši konec palice v usta, drugega pa vzdignila, kot bi držala klarinet, in začela pihati in sikati:

»Fij! Fij!«

Čez čas pa je zamahnila s palico na vse strani in zakričala:

»Bela, kam? Črna, sem! Breznikova naprej, Dolinarjeva pa za njo! No, no, ali bo ali ne! Bju!«

In spet je začela »piskati«.

Ko je prišla v sredo vasi, pa je pozabila na krave in klarinet. Šla je počasi dalje in se smehljala. Vedno dalje in dalje...

K O N E C

NOVI POSKUSI STARTANJA LETAL V ANGLIJI

Ker je prisiljena Anglija izvesti zračne zveze s svojimi prekomorskimi kolonijami po morskj poti, gradi z veliko vneto vodna letala. Dokler so bili hidroplani namenjeni zgolj vojnim svrham, ni bilo potrebno paziti na razmerje med lastno težo letala in tovorom. Kajti pomembna sta bila v tem primeru le hitrost in akcijski radij. Ko so začela prevladovati potniška in tovarna letala, je na mah postalo razmerje med lastno težo in tovorom zelo važno. Za gospodarnost dolgih letalskih prog, mora biti pač tovor čim večji. Prevelik tovor ovira start vodnih letal. Zategadelj so si doslej pri startu manjših hidroplanov pomagali s katapulti. Pri orjaških hidroplanih, ki jih bodo letos izročili Angleži prometu, startanje s katapulti ni izvedljivo. Zato preizkušajo z vneto nov način startanja.

Orjaku namesto na krila majhno letalo, ki ima zelo močan motor. Skupnemu naporu obeh združenih letal se šele posreči sprostitev orjaka iz objema morskih valov. Takoj po izvršenem dvigu se osvobodi pomozno letalo vezi, ki ga družijo z velikom ter se vrne v domači pristan. Slika, ki jo moremo opazovati pri odhodu oceanskih parnikov iz pristana, ko vlačijo veleparnik majhen vlačilec iz pristana v globoko morje, je dobila torej svoj pedant v letalstvu (tma)

PLES NA PROSTEM

TRI TISOČLETJA KOPALNIH RADOSTI

Kopanje je v Evropi skoraj tako staro kakor evropska kultura sploh. Kako so že stari Grki cenili kopel, je najboljše razvidno iz njihovega reka, s katerim so karakterizirali neumnega človeka: Ne zna ne čitati ne plavati!. Homer poroča, da so vsakemu gostu, ki je prišel v hišo po dolgem potovanju, pripravili najprvo kopel. Na antičnih vazah vidimo zelo pogostoma upodobljene plavače, manj pogostoma pa plavajoče ženske. Stari Grki so poznali celo rekorde v vztrajnem plavanju. Seveda so bili njih »rezultati« v tem pogledu, če jih primerjamo z današnjimi, nekam skromni — kvečjemu če nečemo smatrati za sportno dejanje znamenite podvige legendarnega Leandra, ki je vsak večer preplaval Helespont, da je došel do svoje drage.

Rimljani so poznali spočetka samo kopanje v mrzli vodi, grški zdravniki pa so jih navdušili za tople kopeli. Sprva so bile njih kopalnice in kopališča precej preprosta, v dobi imperatorjev pa je moral imeti vsak, količkaj imoviti rimski meščan svojo lastno kopalnico v hiši in javna kopališča so se odlikovala po neverjetnem razkošju. V samem Rimu je bilo 14 takšnih javnih kopališč ali term, kakor so jih imenovali. Izpod razvalin teh kopališč so rešili najlepše umetnine starega veka, kakor farneškega bika, Laokoontovo skupino itd. Terme niso rabile samo za kopanje, temveč so bile tudi nekakšna javna zbirališča ljudstva s knjižnicami, zbirkami slik, gledališkimi dvoranami i. pod. Najbolj znane so Karakalove terme, ki si jih lahko ogledaš še danes. Imele so 1600 mramornih stopnic in 55 m dolg, 20 m širok vodni bazen. Dioklecijan jih je hotel prekositi in je ustvaril 100 m širok, 150 m dolg kopalni bazen, ki je imel prostora za 3000 kopalcev!

Tudi v deželah, ki so jih osvojili, so Rimljani ustvarili velika kopališča. Rimske Toplice in podobna imena še danes spominjajo na to.

V srednjem veku so kopanje gojili spočetka zlasti v samostanih. Seveda so ga smatrali za poseben svetski užitek, ki so se ga v postnih dneh odrekli. Kdor je hotel biti posebno pobožen, se sploh ni kopal. Tako poročajo o sveti Elizabeti, da ji je zadostovalo, če si je

samo konce prstov na nogi pomohla v vodo. Srednjeveški vitezi so imeli v splošnem manj pomislekov do kopanja. Skoraj v vsakem gradu je bila posebna kopalnica in iz neke miniature iz 13. stoletja razvidimo, da se je kopanje v njih vršilo z raznimi ceremonijami. Viteza vidimo na tej sličici v kopalni kadi, strežejo mu štiri ženske, ena med njimi mu polaga venec na glavo, nad njim in v vodi so vrtnice itd.

V poznem srednjem veku so imele kopalne sobe še večjo ulogo. Tu sta se shajala oba spola v neženiranem odelu ne samo pri kopanju, temveč tudi k jedi, pijači, petju in vsakovrstni zabavi. Že v 15. stoletju so začeli obiskovati tudi razne kopališke kraje, ki so jim pripisovali posebne zdravilne sile. Eno najstarejših in najslavitejših kopaliških mest je Baden v Švici. Italijanski pisatelj Poggio opisuje v nekem pismu svojemu prijatelju iz l. 1417. kopališko življenje v Badenu in se čudi širokogrudnim navadam, ki so vladale tam.

Da je kopalno življenje kmalu skoraj izumrlo, je kriva pred vsem 30-letna vojna, ki je uničila ogromne gozdove, tako da je začelo primanjkovati drv za kurjavo v kopaliških in kopalnicah. Poleg tega so razsajale v tistem času vsakovrstne kuge, ki so imele za posledico, da so se ljudje izogibali drug drugega. Tudi duhovščina, ki je pridigovala zoper propad нравnosti in je videla med drugim v kopanju vir pohujšanja, je imela svoj delež pri nazadovanju skrbi za telesno čistočo in zdravje. V dobi »sončnega kralja« in »prosvetljenosti« kopališč sploh ni bilo več. Poznali so sicer vsakovrstne vodne umetnije, kaskade in fontane, toda za kopanje se niso navduševali. Seveda je bilo tedanjim damam in elegantom zavoljo tedanjih nerodnih oblačil in lasulj slačenje in oblačenje precej zamudno delo, tako da niso imeli poželjenja po kopalnih radostih. Na zadnje so se vode sploh najrajši izogibali, šminke in mazila so stopila na njeno mesto. Gradovi tedanjega časa so bili razkošni, a kopalnic in priložnosti za umivanje v njih ni bilo. Majhna skledica, v katero si komaj pomohil konce prstov, je bila vsa »kopalnica«.

Šele razvoj zdravniške vede in higijene je povzročil, da so se začeli ljudje v

18. stoletju spet zanimati za vodo. Anglija je postala drugim deželam za vzgled, tam se je razvila neka vrsta kopanja, ki je prej skoraj niso poznali: kopanje v morju. V začetku 19. stoletja so imeli že marsikje slovita morská kopališča. Nu, spočetka tudi tu ni šlo brez težav in zablod. Spomnimo se samo na ostre odredbe, ki so pri kopanju lo-

čile oba spola, in na groteskne »kopalne« kostume, ki so bili bolj za to pripravljeni, da so vodi in zraku preprečevali dostop do telesa. Še v našem stoletju se je človeštvo smešilo s takšnimi stvarmi. Šele povojni čas je dal kopanju tisto obliko, po kateri je postalo splošna last in znak kulturnega človeštva.

Po dr. H. Landmannu

M R K A J O Č I O T O K I

Neka niponska ladja je proti koncu lanskega leta na hidrografske odpravi našla, oziroma vnovič odkrila v Velikem oceanu enega izmed »mrkajočih otokov«, ki so po zemljevidih označeni z vprašajem.

Ta zemlja, izgubljen »atol«, leži kakih 700 km severnovzhodno od Marijanskega otočja in se imenuje Los Jardines (Vrtovi). Spada pa med Magalhaesov Arhipel, sestavljen iz neobljudenih, skalnatih osredkov, ki jih morajo brodarji poznati zaradi njihove nevarnosti.

Skupina čeri in osredkov je boren ostanek nekdanje Magalhãesije, ki je nekdanj obsegala Marijane in Filipine. Krstil jo je tako pred 400 leti znameniti portugalski pomorščak.

»Vrtove« je zasledil l. 1521 Miguel de Saavedra, eden izmed Magalhaesovih tovarišev ob nepozabnem oplovu (objadranju), pri katerem se je rešil med redkimi historiograf Pigafetta.

Saavedra je s tedanjimi pripomočki določil lego Vrtov, a ko je par let pozneje zopet prišel na isti plati, ni mogel otočja več najti. Tako so Vrtovi izginili za več ko 200 let, vse do 1788. Tačas je angleški plovec Marshall slučajno trčil na vse tri otočke, iz katerih sestojijo Vrtovi. Raziskaval jih je tri dni ter ugotovil natanko njih geografski položaj. Navzlic temu jih ladja londonske vlade drugo leto ni mogla več izlovati. Tako jih niso mogli priključiti britanskim posestvom, na katerih sonce nikdar ne zatone.

Uvodoma omenjena niponska vodo-pisna odprava pa lani nikakor ni mogla iztakniti ostrova Gangesa, takisto z vprašajem opremljenega in ki t'či nekje daleč od azijske obale na severu skupine Boninov resnih otokov, ki se ne gredo skrivnico. Načelnik odpra-

ve, prvovrsten strokovnjak, je od nejevolje zagrešil harakiri!

★

Število takih mrkajočih ali dvomljivih otokov je precejšnje. Zlasti po Pacifiku in po avstralskih vodah so posamezne vzorce po 4 ali 5 krat na novo odkrili. Sir Ernest Shackleton si je bil na svoji zadnji antarktični odpravi postavil nalogo, da bo na svojem brodu Iskalcu (Quest) proučil celo vrsto takih prikazenskih deželic po avstralskem morju. Embolija (zamašitev žil) pa je naredila konec Shackletonovemu življenju in raziskovanju 3. I. 1922.

V azorskem arhipelu se je od 1658 do 1811 petkrat pokazal in izginil otoček Sabrina, kakor si mogel čitati v Ponedeljku 11. 3. 1935. Pred malo desetletji so novine poročale o nastanku in nestanku otočka v Sredozemnem morju, ki so ga Španci krstili Hernandez, Francozi Joli, Italijani pa menda že niso več utegnili opraviiti krstni obred.

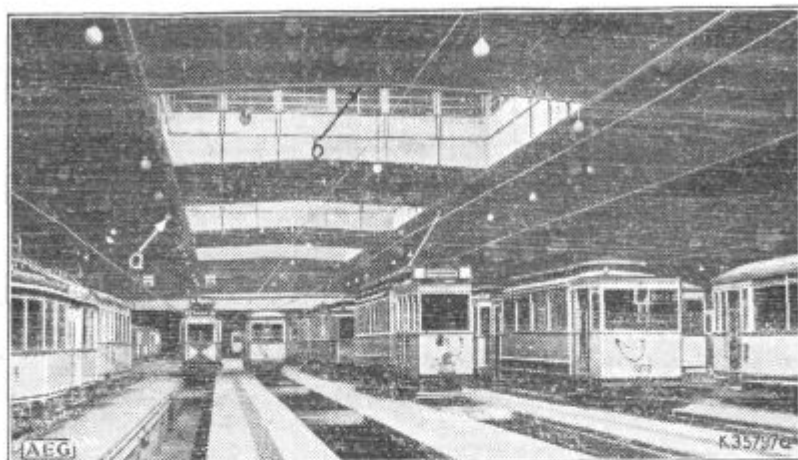
Izstrižek iz Tribune de Genève (13. I. 1935) mi govori o treh nedavno nastalih otočkih, ki so se pojavili med hudimi ognjeniški izbruhi na debelém morju pred niponskim obrežjem. Zadnje dni maja l. l. pa je Dimanche Illustré poročal, da je v soselki Dlada v Kurilih ob potresu prikukal na dan otoček Dobrodošel (Taketome). Profesor tokijske univerze Tonakadate mu je pretipal obisti: novorojenček meri 2 km po dolgem, 1 km na širino, višek nad morjem 150 m, prostora za 1000 ljudi.

N. K.

TEHNIČNI OBZORNIK

SVETILA Z ŽIVIM SREBROM

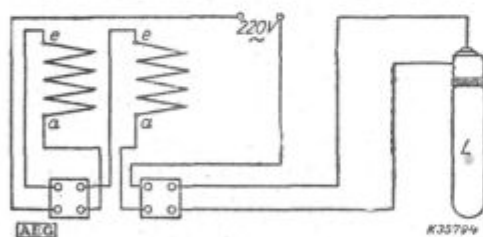
Danes poznamo že dvoje svetil, ki sta po svoji gospodarnosti nadkvalila običajno električno žarnico: »natrijevo« in »živosrebrno« žarilo. O natrijevi luči smo na tem mestu že obširno razpravljali. Spoznali smo, da je pritisk plina v nji le minimalen ter da je svetloba, ki jo oddaja, le enobarvna, rumena. Zategadelj z njeno svetlobo ne moremo dobro razločevati temno barvanih predmetov. Pre-

nato pa se preko vžigalne naprave izloči v petih minutah tolikšna množina živosrebrne pare, da zažari svetilo v polni luči.

Če primerjamo svetlobo, ki jo pri isti porabi toka oddasta žarnica in svetilo z živim srebrom, opazimo veliko razliko. Svetlobna energija svetilke z vplinjeno kovino je dva do dva in pol krat večja. (1 vat oddaja 36 lumenov).

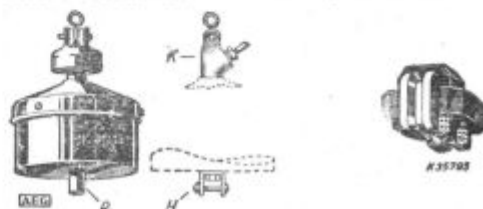
Zadnji ostanek izmaljčene svetlobe z živosrebrne luči moremo odpraviti na ta način, da ji dodamo svetlobo, ki jo izžarjajo navadne žarnice. Običajno dosežemo dnevno razsvetljavo, če namestimo poleg zmogljivega svetla električno žarnico z enakim učinkom. Ker je tovrstna razsvetljava zelo zaželenja in ker je življenjska doba teh izredno gospodarskih svetlobnih virov zelo dolga, si je kaj hitro osvojila pot v prometne naprave in industrijske obrate.

Da si bomo mogli o novi svetilki ustvariti pravo sliko prinašamo tri posnetke. Na drugi sliki vidimo načrt dušilk

cej drugačno svetlobo nam oddaja svetilo, ki vsebuje precej napeto paro živega srebra in lahkega plina argon; modrokaeto — belo in ultravijolično. Takšne svetlobe pa natrijeva luč sploh ne proizvaja.

Svetilo z živim srebrom nalikuje po svoji obliki električni žarnici, od katere se razlikuje le po sestavi. Za vžigavanje ultravijolične svetlobe ter za čim manjšo toplotno izžarevanje je obdana s stekleno oblogo. Navadno steklo namreč ne propušta ultravijoličnih žarkov, brezžračni prostor med steklenima stenama pa prepušča provod toplote iz svetila navzven. kar je pri žarnici, ki vsebuje precej tople živosrebrne pare, zelo važno. Ko pride preko dušilk izpolnjena izmenljiva napetost 220 voltov do žarnice, se svetloba še le polagoma stvori. Najprej zažari argon,

z žarnico, na tretji sliki svetilo v obliki (h je strome, ki nosi svetiljko, k je zveza s kablom, R pa je okov ali nastavek za pritrditev žarnice) ter dušilki, na prvi sliki pa ramizo, ki jo razsvetljujejo stare (a) in nove (b) žarnice. (tma)

ČLOVEK IN DOM

ZA LEP IN UDOBEN DOM

Drobni kosi stanovanjske uprave in potrebščin, med katere štejemo krožnike, skodelice, vrče in ročke, čaše, vaze, sklede, svetilke, zrcala, itd., so za udobnost stanovanja prav tako potrebni kakor sama hišna oprava. Prav v teh drobnarijah človek lahko najbolj svobodno razvije svoj individualni okus, ustreže svoji težnji po lepoti in vdahne svojemu domu lik svoje osebnosti.

Lepa oprava prinese v stanovanje tihi mir. Plemenite, jasne in mirne oblike globoko vplivajo na nas. Pripomorejo nam k zbranosti in nam utrjujejo notranjo moč in odpornost, ki nam je tolikanj potrebna v vsakdanjem življenju. Vsak pogled nanje je žarek čistega veselja. Ničvredna roba nas nasprotno potiska na njen lastni nizki nivo, tira nas v malodušnost in čemernost, ki nam napravlja brige vsakdanjega življenja neznosne in ki se jim instinktivno hočemo umakniti s pregostim pohajanjem od doma. In tudi renično ni prav nobena napaka, ako je človek toliko občutljiv, da ne mara piti iz oškrbanih skodelic in čaš in da ga najlepša roža v kičasti vazi ne more navdušiti. Urejevanje stanovanj se v tem pogledu dostikrat lahko smatra za nasilno ubijanje estetičnega čuta.

Pri nabavljanju drobnih stanovanjskih potrebščin se zaradi tega nikoli ne smemo

prenageliti. Počasi, cela leta bomo rajši na drobno znašali vkup. Dajšo dobo potrebujemo tudi zaradi tega, da ne samo do dobrega spoznamo svoj okus, marveč da si ga tudi še bolj izpilimo in požlahtnimo. Zares lepe reči navadno tudi niso poceni in se večina ljudi lahko samo počasi z varčnostjo dokoplje do njih. Sprva si bomo nabavili samo najpotrebnejši porcelan in steklenino in šele naslednja leta bomo počasi prilagali kos za kosom. Najlepše je pač, ako je vsak kos dar in spomin na lepe trenutke ali pa plod trdega dela in prizadevanja, ker nam je potem dvakrat dragocen. Kdor smatra opremo svojega stanovanja zgolj za izpolnjevanje neke nujne težnje po oplešljanju svoje okolice, bo prav kmalu izprevidel, kako malo stvari je prav za prav potrebnih za prijeten dom, a kako izbran mora biti vsak posamezen predmet. Zakaj bi morali imeti n. pr. doma dva kavna pribora? Lepe trebušaste vaze iz temnega hrapavega porcelana z nekaj ognjenordečimi dalijami, nad katerimi se odpočije oko, namara mnogo bolj pogrešamo. Namestu bleščeče nkljaste ročke si bomo rajši izbrali porcelanasto v nežnem žoltem tonu z drobnimi modrimi pičicami, pa si bomo s prigrankom lahko povrh še nabavili lepo rjavo glazirano ročko za kavo s prav takšnimi skodelicami, nad katerimi bodo imeli otroci gotovo svoje veselje. Tiste grobo

Ljubek service za kavo z zvezdnim okrasjem

brušene ali prešane steklenine se bomo kar odvadili in bomo rajši kupili pohlevne malinasto rdeče ali jantarjevo rumene vinske čaše brez brušenih okrasov, ki učinkujejo samo s svojo lepo barvo in plemenito linijo.

Na vsakem koščku svoje stanovanjske opreme moramo viseti z malce ljubezni. Je sicer zmerom tako, da je človek po ureditvi lastnega stanovanja finančno izčrpan in mu komaj ostanejo sredstva za najnujnejše vsakdanje potrebe, aš vžle temu ne bi smel izgubiti volje, da si vsaj od časa do časa nabavi, če prav še tako majhno stvarco, ki bo pomagala harmonično dopolniti celoto in nas bo pomaknila košček poti naprej k idealu prijetnega doma, kakršnega smo si ustvarili v mladosti.

Č R N O G O R C I

Močno se je predrugačil lik Črnogorca, kakor ga je prikupno očrtal svoje dni Ljuba Nenadović v »Pisnih o Črnogorcih«. Danes se ne bo nihče več tamkaj posmehoval razoroženemu možu, češ, da »ide raspas ka' ženetina«.

Stiska je prignala Črnogorce, da od prošlosti okrenejo pogled na sedanost in bodočnost, ugotavlja Milan S. Nedić, govoreč o knjigi Nikola Donović: Radikalizem Črnogoraca (Glasnik prof. društva, 1935, 471—474). Naj navedem iz te debele razprave nekaj odlomkov.

»Pretirano siromašni kraji dajo narodom

V TOPLIH SEPTEMBERSKIH
DNEH (Schneider — izrezanka)

češče razbojnike in prosjake nego idealiste in borce za narodno in občo svobodo. Kastilja, Korsika, Kalabrija itd. dajejo drugačnega človeka. Ponekod so deli takih krajev družabno in nprstveno breme narodu. Črna gora pa spada... med naše najizrazitejše matice, ki je skozi vekove pod jako težkimi pogoji ohranila i telesno i duševno zdravje naroda.«

Med umikom l. 1915 je Donović med potom došel starega, mršavega Črnogorca vdrtili lic; nos mu je bil ko gorski greben, beli brki so mu viseli ko dve povesti, za pasom mu je tičal jatagan in »livore« (samokres), a preko pleč mu je ležala »moskovka«. Pozdravil ga je s konja in hoteč razplesti pomenek, pokaže proti Beranu, češ:

»Je li, starina, je li to Berane?«

Možak dvigne pogled za mahne z roko:

»Joooj, Berane, ljute rane!«

Kje na svetu bi človek dobl tak odgovor?

Menda nikjer.

Teh besed sem se spomnil, ko sem čital Mićuna M. Pavićevića, Badnje večje 1918, ponatisk iz Seljačkog glasa, Zagreb, 1935. Tu podira pokojnega Nikito. Vprašujem se, ali je še potrebno grmeti na pokopanega veljaka. Nam tu na zapadu se zdi to odveč, mogoče pa je v sami Črni gori takšna satira še aktualna? V verzih, ki so kakor prej navedeni stih iz kmetovih ust vsi okrašeni z notranjo rimo izliva gner na »Nika nevjernika« in na celo tolpo

zulumčare, kradipiličare
pržibabe i po duši švabe
srebrolovce, mletačke trgovce,
mitoprince i pravde ubice...

Sirote pa teši po Cetinju:

Nikad više ni tuče ne kiše,
grada, smrada i hiljadu jada,
od Nikite i njegove svite.

✱

Črna Gora barjak nosit mora
za slobodu slovenskomu narodu.

To nagnjenje do rmanega izraza mi potrjuje Jovan Radulović (Neobična škola, Glasnik j. prof. društva, febr. 1935, 494), kjer nastopa med preprostim ljudstvom narodni poslanik, govornik, ki mnogo obeta, toda neki stavec mu zabrusi: »Neću ti zborca, hoću ti tvorca!«

✱

O črnogorskom človeku razpravlja dr. Gerhard Gesemann, Der Montenegroinische Mensch. Glasoviti učnjak-slavist je ob svoji izvolitvi za rektorja nemške univerze v Pragi dal na svetlo svojo obsežno razpravo z gorenjim naslovom. Sestavni del te razprave, njeno jedro, so prevodi črnogorskih pripovedk in anekdot Mićuna M. Pavićevića. Svoj izbor je opremil s korenitim tolmačem in analizo. Izdanje praškega vseučilišča je prav okusno, trdi Seljački Glas 22. II. 1935.

A. D.

DEBELUŠNOST

Ce hoče biti lepa, mora biti ženska v Indiji pred vsem »dobro pri sebi«, t. j. precej rejena. Po Manujevi knjigi, ki je v tej deželi pravilnik o vsem, kar se tiče ljubezni, stori mladenič, željan zakona in trajnega ognja, najbolj prav, ako si izbere družico, »katere ljubkost nič ne zaostaja za mlado mladega sčona«. To zblžanje glasno govori o vzoru ženske lepote ob bregovih reke Gange.

Isto naziranje vlada v Arabiji. Najmlajša Mohamedova zakonščica je bila baže tako zajetna, da je niso naposled roge hotele več nositi. Zato sta jo neprestano dva sužnja podpirala. Arabski ideal ženske lepote je posnet po tem zgledu: najmlajši prerokovi družici. Podobna je, da velblodje mleko posebno pospešuje životnost. Gotova stvar pa je, da si ga Arabke kaj radi privoščijo, in sicer v obilici.

Mnoga afriška plemena štejejo zastavnost med kraljevske prednosti. Marabelci v Afriki imajo za izzivanje, naperjeno na poglavarja, če si podložnik upa prirediti »kraljevski trebuh«. Kdor bi tako otoistel, bi bil tako rekoč upornik! Kralj mora za časa vse potrebno ukreniti, preden se nezadovoljnejši v deželi utegnejo

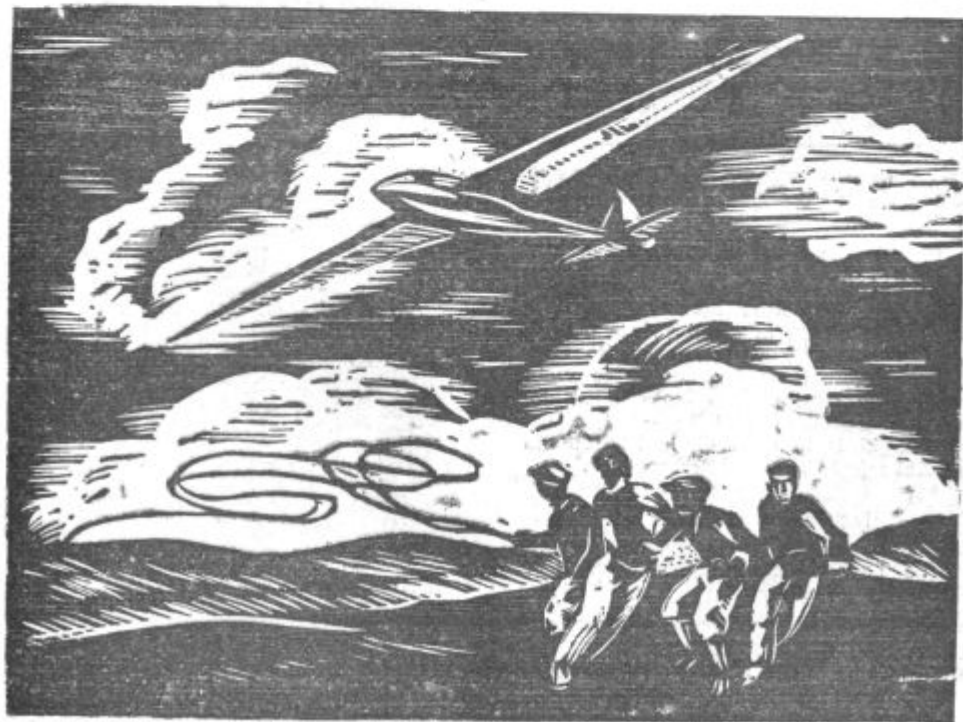
zbrati okoli tega novega puntarskega in šuntarskega »vampa«.

Načelniku plemena, ki se spoštuje in hoče ostati res priljubljen pri svojcih, prav za prav ni treba drugega uganjati kakor dobro jesti. Kadar je to storil mu kaže samo leči in se še odebiliti. Načelnikove pridruge pa — če želijo kaj veljati — morajo ravnati po njegovem zgledu. To je morda pač najboljše sredstvo, da se utrdi stališče vladarskega doma. Zavaljen, trusnat vladalec, ki od same maščobe že kar ne more več nog premikati, kralj, ki ga njegovi podložniki sopeč in hropeč prenašajo; to navdaja ljudstvo s ponosom, sosedna plemena pa z zavistjo! Glavar, ki tehta 200 kil — pa boči spručo tega še tako kilav — velja v očeh svojih črnih državljanov za izrednega monarha, nekakega Ludovika XIV.!

Tako bi skoraj lahko zaključil s pregovorom: debelušnost — lušnost. J. G.

KONJI V VELIKI BRITANII

L. 1934 je bilo sredi maja teh živali ne glede na starost in plemo 1.263.508, medtem ko jih je bilo v početku junija l. 1924 za 628.698 več, torej 1.892.205 glav. V okviru teh števil se je pomnožilo samo čistokrvno plemo, od 16.900 je prišlo na 17.442 repov.

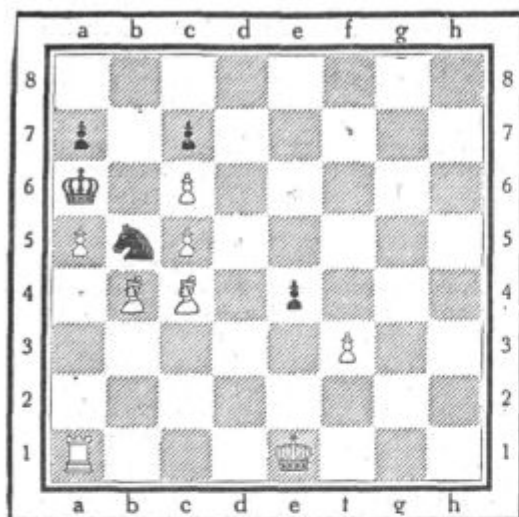
ERIK SPERLING:

JADRALNI LETALCI

PROBLEM 130

Erik Lohk

Prvi natis
Mat v štirih potezih

Rešitev problema 129

1. Sg5—e4 grozi Dh7 mat, K×e4(a)
2. Lc2 mat.

ZA BISTRE GLAVE

267

V sobo — iz sobe

V neki družbi je nekdo ugotovil, da je vsakdo izmed navzočih stopil v sobo, v kateri je bila družba, in stopil iz nje določeno število krat. Če seštejemo število vstopov in odhodov ter zadnji vstop, je vsota vedno neliho število, ne oziraje se na to, kolikokrat je kdo vstopil in odšel. Samo pri možu, ki je to ugotovil, je bilo število sodo. Kako je to mogoče?

268

Denar na mizi

Ali lahko položite 6 kovancev na mizo tako, da bodo ležali po štirje kovanci v dveh ravni vrstah?

Rešitev k št. 265

(Starovinska legenda)

Če označimo prvo stran prve knjige z 1, potem prvo stran druge knjige z 2, drugo stran prve knjige s 3, prvo stran tretje knjige s 4, drugo stran druge knjige s 5, tretjo stran prve knjige s 6, prvo stran četrte knjige s 7 itd., ter nadaljujemo numeracijo v diagonalnih vrstah, tedaj dosežemo v teku večnosti obe neskončnosti z navadno številčno vrsto.

Rešitev k št. 266

(Problem z izgubljenimi kamni)

Za 1 zmanjšano število kamnov mora biti deljivo z najmanjšim skupnim mnogokratnikom 2, 3, 4, 5 in 6, torej s 60. Ta bo v številu, ki ga iščemo, vsebovano x-krat, 60 x plus 1 pa mora biti deljivo tudi s 7, kar se zgodi tedaj, če je x enako 5. Mož je dobil tedaj 301 kamen.

Č R K O V N I C A

Crassus.

Pisemski dvakrat dve tako poveži,
da z njimi naša gora se beleži,
kjer kralj Matjaž v povesti in pesmi
dremlje.

Ime gre tudi repku ruske zemlje,
Pisemsko prvo zdaj odreži,
v to mesto s porodnico vsako bēži!
Če kdo nagaja, vpilj ime nagobe,
Ko drugo in prvo črko še dodaš,
nastane stvar izvrstna za pod zobe.
Od dveh smeri naziv enak izhaš.

REŠITEV OBSEKOVANKE v št. 5
Vatikan, Atika, tik i (ništrc - nič).

Herbert Pause: VESELO POTOVANJE

UREDNIK IVAN PODRŽAJ — TELEFON ŠT. 3126 — UREDNIŠTVO NACELNO
NE VRACA ROKOPISOV — IZDAJA ZA KONZORCIJ ADOLF RIBNIKAR —
TISKA NARODNA TISKARNA V LJUBLJANI, PREDSTAVNIK FRAN JEZERSEK
Uredništvo in uprava v Ljubljani, Knaflijeva ulica 5 — Mesečna naročnina Din 4.—,
po raznašalcih dostavljena Din 5.—